

แผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ปี 2566
สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้นำแนวคิดของ FAO และ UNEP มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 และสถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี
กันยายน 2566

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญรูป	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-7
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดปัตตานี ปี 2536 - 2565	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2565	2-7
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2565	2-7
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2565	2-9
3-1	สมบัติดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567 - 2570	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567 - 2570)	7-8

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	2-1
2-2	สมุดลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดปัตตานี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	2-6
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	6-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดิน ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดินเพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมายคือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดินเขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ฯ
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร ฯ
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

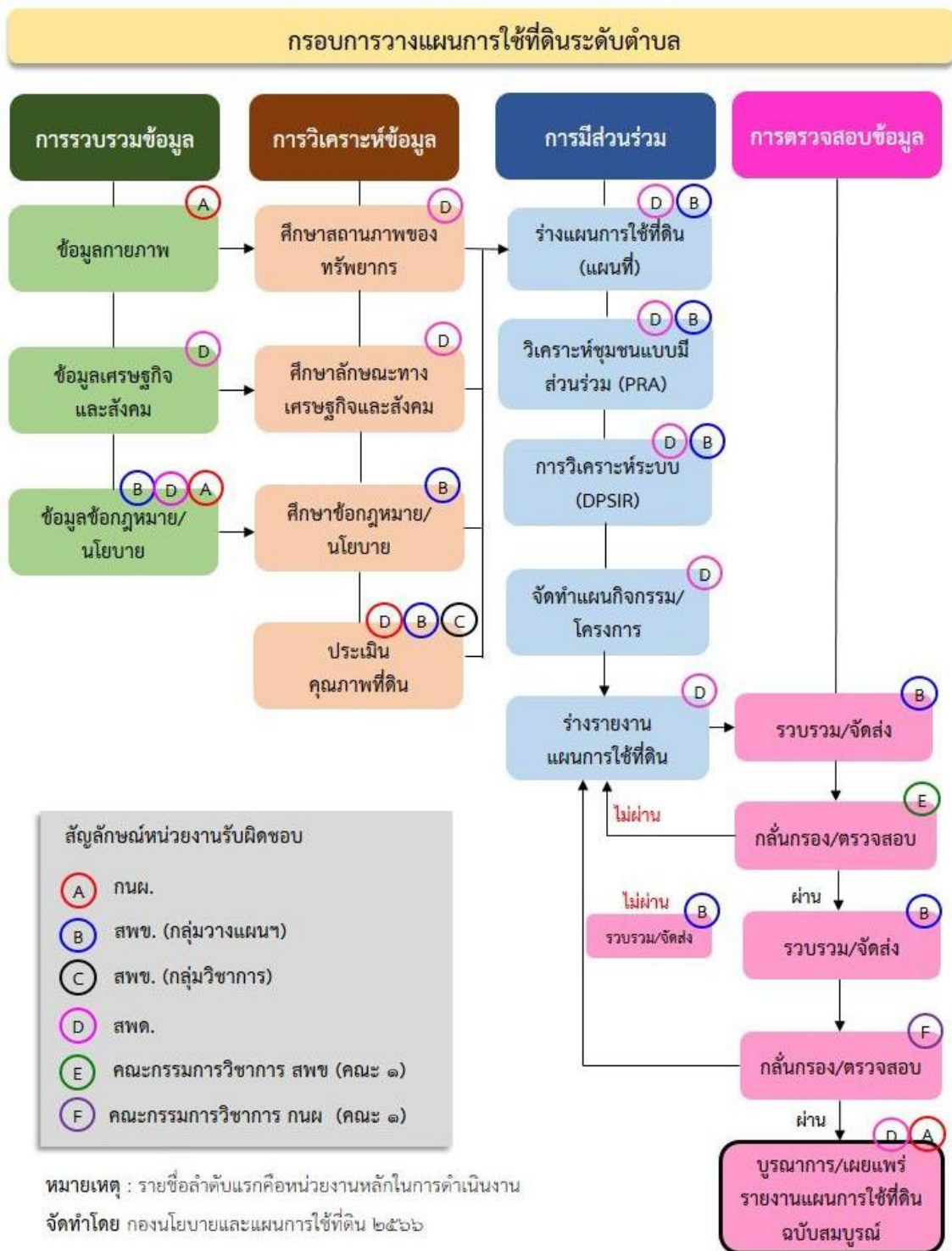
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้งบประมาณของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เตราะบอนน่าอยู่ควบคู่กับการพัฒนา เศรษฐกิจก้าวหน้า ศาสนาคู่กัน บริการประทับใจ ประชาמיสุข”
WWW.TROBON.GO.TH (ตำบลทุ่งคล้าอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลเตราะบอน)

รูปที่ 1-1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

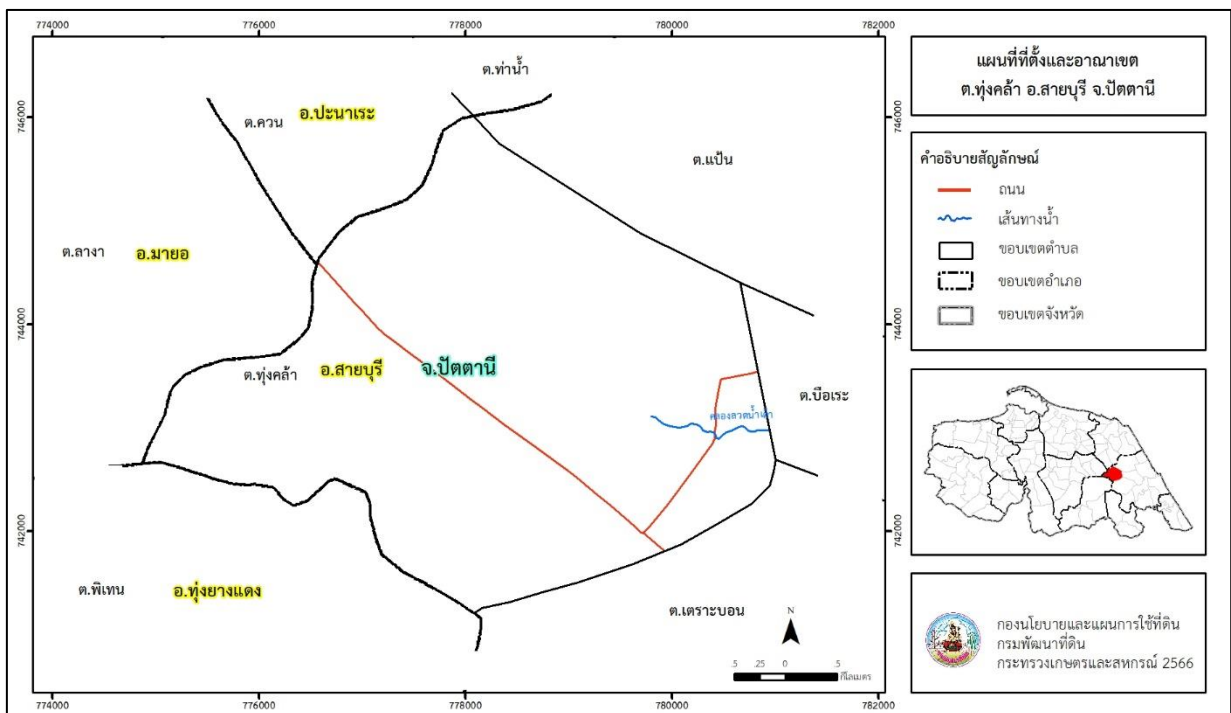

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลทุ่งคล้ำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอสายบุรี มีพื้นที่ประมาณ 17 ตารางกิโลเมตร หรือ 10,313 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลควน ตำบลท่าน้ำ อำเภอบะนาระ ตำบลแป้น อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลพิเทน อำเภอยูงยางแดง ตำบลเตราะบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลแป้น ตำบลบือระ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลกลาง อำเภอมายอ ตำบลพิเทน อำเภอยูงยางแดง จังหวัดปัตตานี

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครอง ตำบลทุ่งคล้ำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลทุ่งคล้ำ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งคล้ำ	หมู่ที่ 4 บ้านเตราะปลิง
หมู่ที่ 2 บ้านบลูกาตือแร	หมู่ที่ 5 บ้านพอเหมาะ
หมู่ที่ 3 บ้านนาหว่า	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชันและที่ดอน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย และพื้นที่สูงชัน ทิศเหนือและทิศใต้เป็นพื้นที่สูงชัน ส่วนตอนกลางของตำบลเป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น คลองลวดน้ำเต้า

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (ปี พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.6 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.7 องศาเซลเซียส

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 2,005.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 150 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนธันวาคม มีปริมาณฝน 410.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดปัตตานี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนมกราคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

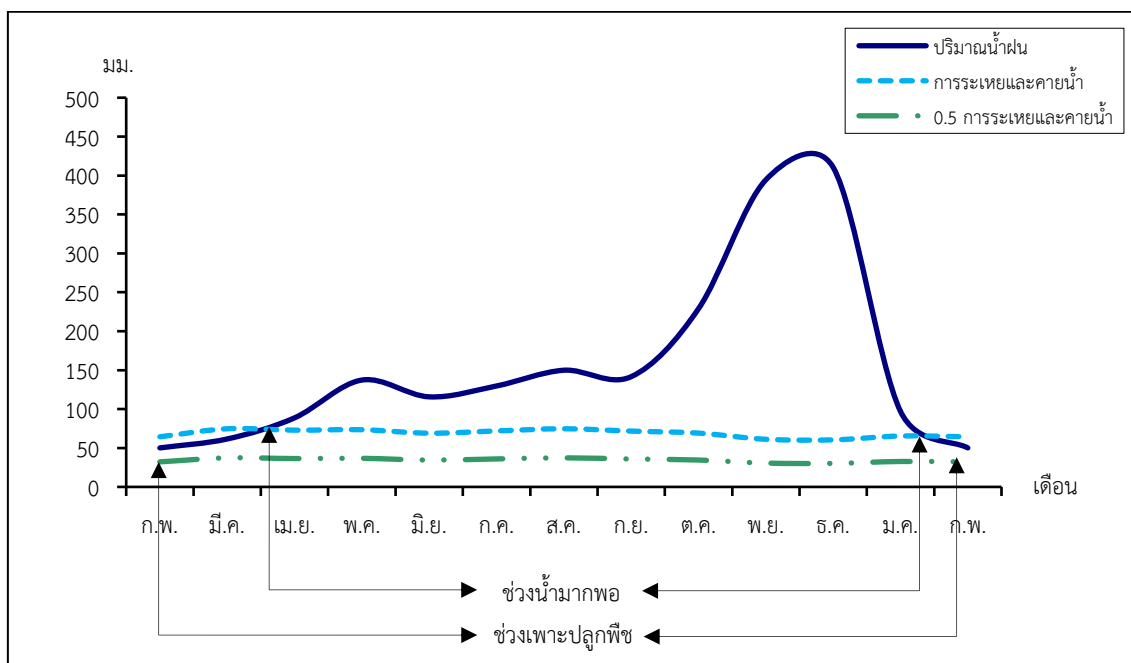
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดปัตตานี^{1/} (ปี พ.ศ.2536 - 2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ^{2/} (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	22.7	31.1	26.3	82.0	97.0	8.7	65.4	81.9
ก.พ.	22.4	32.3	26.7	79.0	50.1	4.1	64.4	46.1
มี.ค.	23.1	33.5	27.6	79.0	61.6	7.0	74.7	55.5
เม.ย.	24.0	34.3	28.4	78.0	88.7	7.8	72.9	76.1
พ.ค.	24.6	34.1	28.5	80.0	137.3	12.5	73.5	107.1
มิ.ย.	24.3	33.6	28.1	80.0	115.7	12.5	69.0	94.3
ก.ค.	24.1	33.3	27.9	79.0	129.7	12.0	71.9	102.8
ส.ค.	24.0	33.3	27.7	80.0	149.9	13.3	74.7	113.9
ก.ย.	24.0	32.8	27.5	81.0	141.6	15.1	71.7	109.5
ต.ค.	23.9	32.0	27.1	84.0	228.9	18.5	69.1	145.1
พ.ย.	23.8	30.8	26.6	87.0	394.5	20.5	61.2	164.4
ธ.ค.	23.3	30.1	26.2	86.0	410.5	18.2	60.5	166.1
เฉลี่ย	23.7	32.6	27.4	81.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	2,005.5	150.2	829.0	1,262.8

หมายเหตุ : ^{1/} เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

^{2/} จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536 - 2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 449 ไร่ หรือร้อยละ 4.35 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 9571 ไร่ หรือร้อยละ 92.8 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 924 ไร่ หรือร้อยละ 8.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว
- 2) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 6264 ไร่ หรือร้อยละ 60.74 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

ยางพารา

- 3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 2383 ไร่ หรือร้อยละ 23.1 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 204 ไร่ หรือร้อยละ 1.98 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 55 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง

อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 34 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	449	4.35
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	324	3.14
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	22	0.21
U405	ถนน	103	1.00
A	พื้นที่เกษตรกรรม	9,571	92.80
A100	นาไร่	28	0.27
A101	นาข้าว	896	8.69
A301	ไม้ยืนต้นผสม	7	0.07
A302	ยางพารา	6,257	60.67
A401	ไม้ผลผสม	614	5.95
A405	มะพร้าว	1,769	17.15
F	พื้นที่ป่าไม้	204	1.98
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	204	1.98
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	34	0.33
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	33	0.32
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	1	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	55	0.54
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	4	0.04
W201	อ่างเก็บน้ำ	50	0.49
W202	บ่อน้ำในไร่นา	1	0.01
ผลรวมทั้งหมด		10,313	100.00

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้ามีประชากรรวม 1,852 คน แยกเป็นชาย 888 คน เป็นหญิง 964 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 112.24 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 582 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 224 ครัวเรือน หรือร้อยละ 38.49 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 385 ครัวเรือน หรือร้อยละ 61.51 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลทุ่งคล้า	582	888	964	1,852
หมู่ที่ 1 ทุ่งคล้า	178	232	289	521
หมู่ที่ 2 บลูกาตือแร	76	178	164	342
หมู่ที่ 3 นาหว่า	145	169	179	348
หมู่ที่ 4 เตราปะลิง	87	97	109	206
หมู่ที่ 5 พอเหมาะ	96	212	223	435

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	582	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	224	38.49
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	385	61.51

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลทุ่งคล้ามีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 582 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 17.72 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลทุ่งคล้าประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผลผสม และข้าว ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 216,888.30 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 62,991.48 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 106,430.88 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 30,911.02 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 110,457.42 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 32,080.46 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2- 5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)		รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง				
ตำบลทุ่งคล้า	186,873.03	12,986.45	9,013.14	8,015.69	216,888.30	62,991.48
หมู่ที่ 1 ทุ่งคล้า	134,109.59	32,027.40	16,567.12	13,698.63	196,402.74	62,201.30
หมู่ที่ 2 บดุกาดีอแร	299,726.03	11,671.23	821.92	6,575.34	318,794.52	73,413.25
หมู่ที่ 3 นาหั่ว	147,747.79	1,681.79	537.93	3,575.00	153,542.52	53,972.52
หมู่ที่ 4 เตราะปะลิง	180,283.95	5,123.46	18,728.40	3,088.89	207,224.69	78,435.51
หมู่ที่ 5 พอเหมาะะ	235,143.62	5,159.57	5,728.72	10,032.98	256,064.89	55,461.06

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน การใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม้พบบนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 1,952 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 135 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- (1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 326 ไร่
- (2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1AR เนื้อที่ 228 ไร่
- (3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 40 ไร่
- (4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1BR เนื้อที่ 405 ไร่
- (5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 3,053 ไร่
- (6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,212 ไร่
- (7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 144 ไร่
- (8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 4,905 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 2,005.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ธารน้ำมะนาว ลำห้วยบ้านนาหว่า ลำธารเตราะปลิง และ ลำธารบ้านพอเหมาะ

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ คลองส่งน้ำชลประทาน

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูล <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php> สืบค้น ณ วันที่ 26 พฤษภาคม 2566 ซึ่งพบว่าตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 3 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 6 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ko-sclA ชุดดินโคกเคียน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,051 ไร่ หรือร้อยละ 10.19 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ko-f-sclA ดินโคกเคียนที่เป็นดินเหนียวละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 230 ไร่ หรือร้อยละ 2.23 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Knk-slB ชุดดินคลองนกระทุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,089 ไร่ หรือร้อยละ 20.25 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Lh-slB ชุดดินละหาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,063 ไร่ หรือร้อยละ 10.31 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Pga-slC ชุดดินพังงา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 933 ไร่ หรือร้อยละ 9.05 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Tkn-slA ชุดดินตาขุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 606 ไร่ หรือร้อยละ 5.88 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 4,341 ไร่ หรือร้อยละ 42.09 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

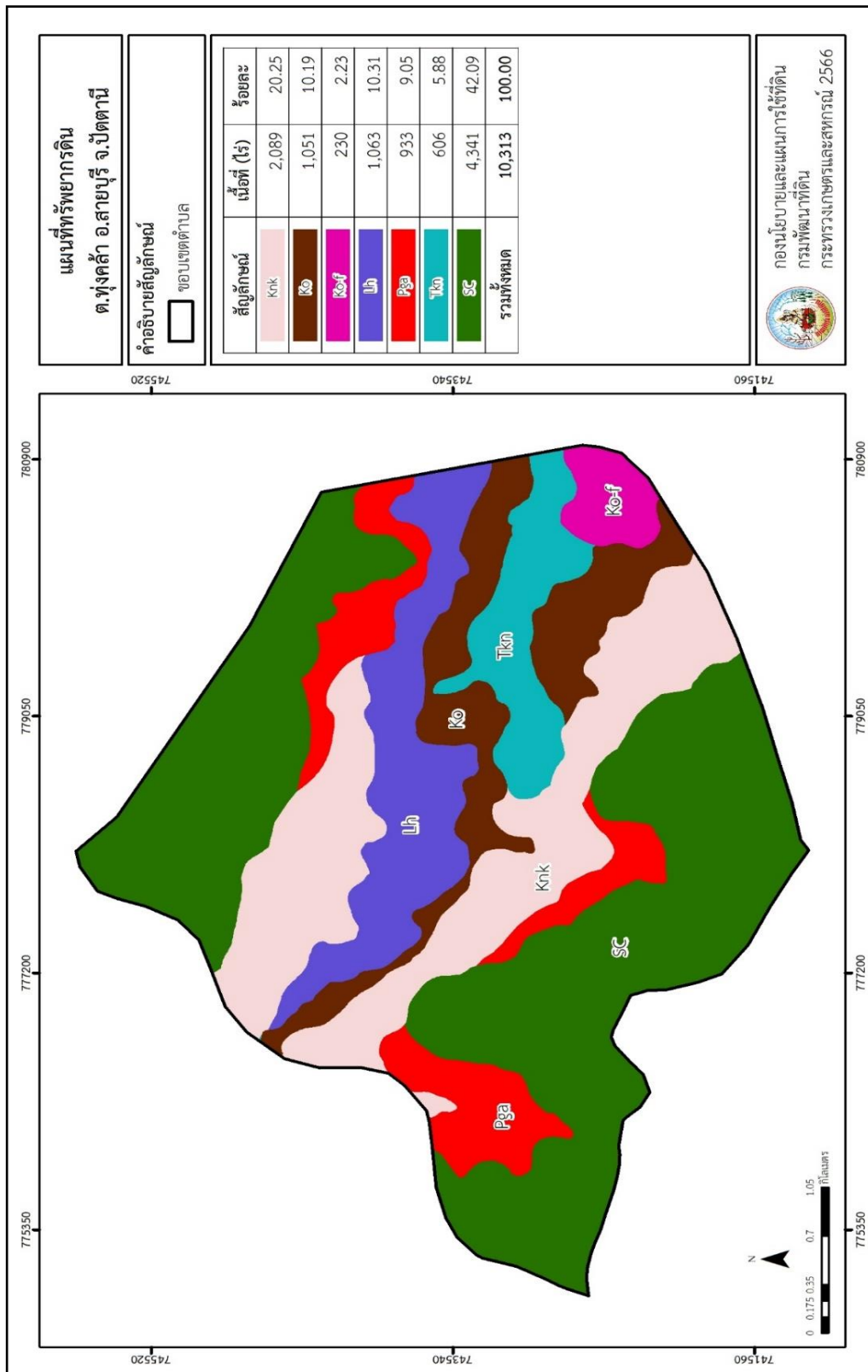

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	อิมพัลส์เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรเซต (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Knk-sIB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,089	20.25
Ko-f-sclA	0-2	>150	เลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	230	2.23
Ko-sclA	0-2	>150	เลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,051	10.19
Lh-sIB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,063	10.31
Pga-sIC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	933	9.05
Tkn-sIA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	606	5.88
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,341	42.09
รวมทั้งหมด											10,313	100.00

รูปที่ 3-1 ทรัพยากร

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
(Participatory Rural Appraisal : PRA)

บทที่
4

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลทุ่งคล้า คือ

- 1) ระบบขนส่งผลผลิตที่ไม่สะดวก
- 2) แหล่งน้ำต้นเขิน/น้ำท่วมในสวนช่วงฤดูฝน
- 3) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในด้านการจัดการดิน
- 4) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลทุ่งคล้า มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) ปรับรูปที่ดิน จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ชุดคูยกร่อง, ทางทำเลียงในไร่นา
- 2) แก้ไขปัญหาาระบบระบายน้ำและขุดลอกคูคลอง
- 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำการเกษตร
- 4) การปรับปรุงบำรุงดิน โดโลไมท์

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) นโยบายรัฐด้านการเกษตร
- 1.3) พื้นที่ชุมชนขยายตัว

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 2 ประการ คือ

- 2.1) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.2) ขาดความรู้ในด้านปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.3) แหล่งน้ำต้นเขิน

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ระบบขนส่งผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่สะดวก
- 3.2) แหล่งน้ำต้นเขิน/น้ำท่วมในสวนช่วงฤดูฝน
- 3.3) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ในด้านการจัดการดิน
- 3.4) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตตกต่ำ
- 4.2) รายได้ลดลง
- 4.3) มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

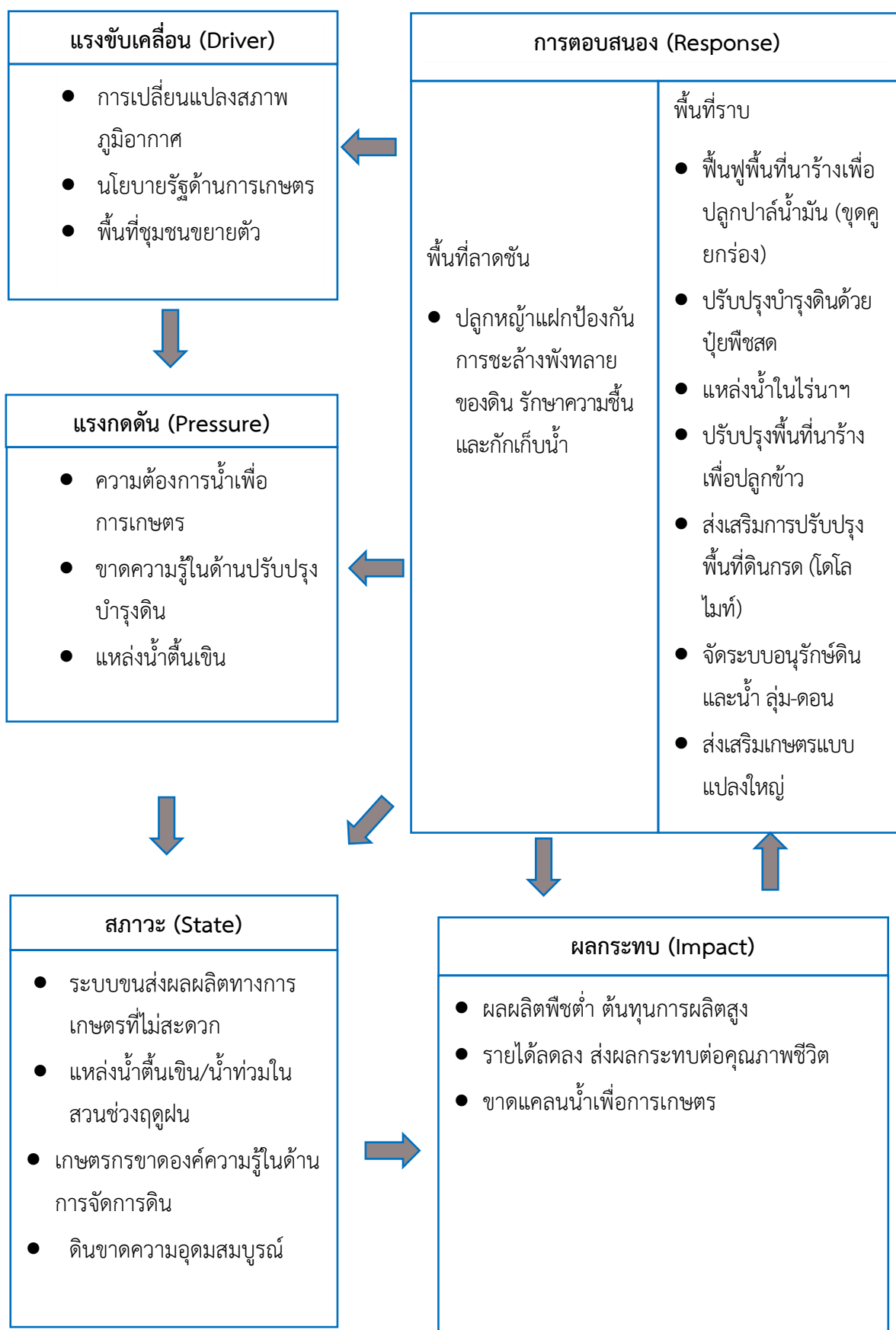
5.1) ปลูกหญ้าแฝกป้องกัน การชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ
พื้นที่ราบ

- 5.2) ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน (ชุดคูยก่อง)
 - ปรับปรุงพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกข้าว
- 5.3) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 5.4) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์
 - ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน (ปอเทือง)
- 5.5) ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
 - ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด (โดโลไมท์)
- 5.6) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ลุ่ม-ดอน
- 5.7) ส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) จัดอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (3) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี
- (4) ปรับปรุงคุณภาพดิน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

เกษตรกรของตำบลทุ่งคล้าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรคือมีการทำนา ทำสวนยางพารา และสวนมะพร้าวเป็นอาชีพหลัก แต่มีข้อจำกัดในการทำนาซึ่งเป็นการทำปีละ 1 ครั้ง ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ในช่วงที่ไม่มีการทำนา เกษตรกรบางส่วนจึงมีการปลูกพืชหลังฤดูเก็บเกี่ยวเป็นพืชอายุสั้นเช่น ถั่วลิสง มันเทศ ข้าวโพด เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวเกษตรกรจะปลูกพืชระยะสั้นตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีการเพาะปลูกพืชและการทำปศุสัตว์ ดังนี้

1. ข้าวนาปี เกษตรกรมีอาชีพในการทำนา รองจากทำสวนยางและสภาพการทำนาของเกษตรกรตำบลทุ่งคล้าทำเพื่อบริโภคในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนมาก เกษตรกรปลูกในพื้นที่ประมาณ 1-10 ไร่ โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักซึ่งจะเริ่มตกกล้าในเดือนสิงหาคม-กันยายน และปักดำในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ลักษณะการผลิตข้าวเป็นการผลิตเพื่อบริโภคเป็นหลักมีเหลือขายบ้างเพียงเล็กน้อย การผลิตส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ข้าวพันธุ์พื้นเมือง เช่น ข้าวพันธุ์เล็บนกและ ชีบูกันตัง

2. ยางพารา เกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่จะปลูกพันธุ์ยางพันธุ์ดี เช่น RRIM 600 พันธุ์จีที 1 ฯลฯ และส่วนใหญ่ จะได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเพื่อปลูกแทนยางพื้นเมืองเดิม ไม่นิยมทำยางแผ่นดิบส่วนใหญ่จะนิยมขายน้ำยางและทำยางก้อน(ชียาง)

3. สวนผลไม้ เกษตรกรจะปลูก มะพร้าว มังคุด ทุเรียน และเงาะ

4. พืชไร่พืชผัก เป็นการผลิตเพื่อบริโภคโดยจะปลูกหลังฤดูเก็บเกี่ยวใช้พื้นที่ทำนาปลูก และเป็นรายได้เสริม เกษตรที่ปลูกเป็นอาชีพหลักมีเพียงเล็กน้อย และจะปลูกทุก ๆ หมู่บ้านในตำบลทุ่งคล้าจะปลูกในช่วงเดือน มกราคม – กรกฎาคม

1. ประเภทพืชผัก อายุการเก็บเกี่ยวสั้น

- ผักกินใบ ได้แก่ ผักบุ้ง ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง และผักกาดขาว

- ผักกินผล ได้แก่ แตงกวา ถั่วฝักยาว บวม และฟักทอง

2. ประเภทพืชไร่ อายุการเก็บเกี่ยวจะยาวกว่าพวกพืชผัก ได้แก่ ข้าวโพดหวาน ถั่วลิสง มันเทศ แตงโม และถั่วหรั่ง เป็นต้น สำหรับพืชไร่ เหล่านี้ จะปลูกในพื้นที่นาหลังฤดูเก็บเกี่ยวและในพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่

5. ด้านการปศุสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเลี้ยงวัว แพะ สุกร ไก่ แบบธรรมชาติ หรือในสวนไม้ยืนต้น คือ ในช่วงฤดูการทำนา เกษตรกรจะปล่อยวัวในสวนยาง สวนมะพร้าว เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเสร็จก็จะปล่อยฝูงวัวลงในนา สำหรับสุกรนั้น เกษตรกรมีการเลี้ยงไม่มากนัก โคเนื้อ ไก่ แพะ และแกะ (ดังรูปที่ 4-2)

แผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

เดือน	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค
กิจกรรม												
ข้าว	ข้าวนาปี									ข้าวนาปี		
ไม้ยืนต้น	ยางพารา											
ไม้ผล	มังคุด,มะพร้าว											
พืชไร่-พืชผัก							ข้าวโพด,ถั่วฝักยาว,พริก,มะเขือยาว					
การปศุสัตว์	โคเนื้อ,แพะ,แกะ,ไก่											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต ต้นศิริ และคำณ ไทรพิภ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ยางพารา มะพร้าว ทุเรียน ข้าวโพด ข้าว มังคุด และโกโก้

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลทุ่งคล้า อำเภอบ้านนาเร จังหวัดปัตตานี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอบ้านนาเร จังหวัดปัตตานี

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	มะพร้าว	ทุเรียน	ข้าวโพด	ข้าว	มังคุด	โกโก้
Knk-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
Ko-f-sclA	N	N	N	N	S2ns	N	N
Ko-sclA	N	N	N	N	S2ns	N	N
Lh-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
Pga-slC	S2ns	S2ens	S2ns	S2ens	S3ewo	S2ns	S2ns
Tkn-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
SC	N	N	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาวะการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับเขตการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเขตการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้เขตการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าเขตการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 2,087 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 20.24 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 138 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.339 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดงกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,949 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.90 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 7,623 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 73.91 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2) มีเนื้อที่ 927 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.98 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2) มีเนื้อที่ 2,185 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 21.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2) มีเนื้อที่ 2,013 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 19.52 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ) มีเนื้อที่ 171 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.654 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ) มีเนื้อที่ 2,328 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 22.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 449 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.35 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 449 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.351ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 55 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.529ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 51 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.49 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 34 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 66 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1000	เขตป่าไม้	2,087	20.24
	1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	138	1.34
	1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	1,949	18.90
2000	เขตเกษตรกรรม	7,623	73.91
	2221 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	927	8.98
	2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,185	21.18
	2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,013	19.52
	2320 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	171	1.654
	2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	2,328	22.57
3000	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	449	4.35
	3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	449	4.35
4000	เขตแหล่งน้ำ	55	0.53
	4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	4	0.04
	4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	51	0.49
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	34	0.33
	5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	34	0.33
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	66	0.64
	6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	66	0.64
ผลรวมทั้งหมด		10,313	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า ไปเสนอต่อสำนักงานเทศบาลตำบลตระบอง(ใช้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน) เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

แบ่งเขตพื้นที่เกษตรกรรม ดังนี้

1) เขตทำนา ประกอบด้วย (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1) ปรับปรุงคุณภาพดิน

1.1.1) จัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร(หินปูนฝุ่น)

1.1.2) ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยวดินเค็มภาคใต้

1.2) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

1.2.1) โกลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน

1.2.2) สนับสนุนการใช้พืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน (ปอเทือง)

1.3) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

1.3.1) เส้นทางลำเลียงในไร่นา

1.4) พัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่

1.4.1) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับรูปแบบนาลักษณะที่ 1

2) เขตปลูกไม้ผล ประกอบด้วย (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 2.1) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 2.1.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.2) พัฒนาคุณภาพดินในระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่
 - 2.2.1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน
- 2.3) ปรับปรุงคุณภาพดิน
 - 2.3.1) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
 - 2.3.2) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น ประกอบด้วย (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 3.1) ปรับปรุงคุณภาพดิน
 - 3.1.1) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
 - 3.1.2) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 3.2) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 3.2.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1.1) โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ดี (ศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี)
- 1.2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี)
- 1.3) โครงการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี)
- 1.4) โครงการส่งเสริมปลูกพืชผัก/พืชไร่ปลอดภัยจากสารพิษ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)

2) เขตปลูกไม้ผล ประกอบด้วย (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 2.1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพมะพร้าว และการบริหารจัดการสวน (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.2) โครงการส่งเสริมทำการเกษตรเพิ่มรายได้ในสวนมะพร้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.3) โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)

- 2.4) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.5) โครงการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการปรับปรุงคุณภาพมังคุด (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.6) โครงการอบรมการบริหารจัดการน้ำในสวนมังคุด มังคุด (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.7) โครงการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน แหล่งอาหารสร้างรายได้ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี และสำนักงานประมงจังหวัดปัตตานี)
- 2.8) โครงการอบรมมาตรฐานความปลอดภัยการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.9) โครงการอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)
- 2.10) โครงการบริหารจัดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี)

3) เขตปลูกไม้ยืนต้น ประกอบด้วย (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท2) มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 3.1) โครงการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ (สำนักงานปลัดฯ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคล้า)
- 3.2) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคล้า)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำนักงานเทศบาลตำบลเตราะบอน วันที่ 6 กรกฎาคม 2566 มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

ปัญหาของตำบลทุ่งคล้า ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาระบบส่งน้ำ แหล่งน้ำต้นเขิน และมีปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากภัยธรรมชาติจากปริมาณน้ำหลากในฤดูกาล 3)เกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการดิน 4)ระบบขนส่งผลผลิตไม่สะดวก ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

กรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินตื้น โดยในพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร จากการที่สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศของตำบลทุ่งคล้า บริเวณที่เป็นเนิน และดอนเกษตรกรมีการปลูกยางพารา ทำสวน และปลูกไม้ผล ซึ่งต่างจากบริเวณที่ราบลุ่ม

จะเป็นบริเวณที่เกษตรกรทำนา และไร่นาสวนผสม บริเวณรอบบ้านมีการปลูกไม้ผล ตำบลทุ่งคล้ามี ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็น เวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกัน เป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหาร และอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

กรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากผลกระทบของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดต้นเขิน ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จน เกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอ แก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนนํ้าและน้ำท่วม จะสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ (2) ขุดเจาะบ่อ บาดาล (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ และ (4) ป้องกันน้ำท่วม

กรณีปัญหาเส้นทางการลำเลียงสินค้าเกษตร เนื่องจากเส้นทางการลำเลียงสินค้าเกษตรมีสภาพ ชำรุด เกษตรกรไม่สามารถสัญจรได้ ตลอดจนมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ขาดการปรับปรุง ซ่อมแซม บำรุงจากหน่วยงานภาครัฐ และบางพื้นที่ที่ยังไม่มีทางลำเลียงสินค้าเกษตรทำให้เกิดความ ไม่สะดวกในการขนส่งผลผลิตจากไร่นาได้

กรณีปัญหาเกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการดินที่ถูกวิธี เกษตรกรมีการใช้สารเคมีทาง การเกษตร ขาดการจัดการดินที่ถูกวิธี ดังนั้น การอบรมเผยแพร่ให้ความรู้ถึงโทษของการใช้สารเคมีทาง การเกษตร ส่งเสริมองค์ความรู้ และสนับสนุนการทำปุ๋ยอินทรีย์แก่เกษตรกร จัดอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้มีกิจกรรมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรดินได้อีกทางหนึ่ง

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 4 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ใน ปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใด วิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าหรือน้ำท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าหรือน้ำท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบล กับปัญหาการขาด แคลนนํ้าในพื้นที่ตอนบน โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่ รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. ส่วนของต้นน้ำ การจัดการ พื้นที่ที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ การสูญเสียดิน และชะลอการ ไหลของน้ำ 2. ส่วนของกลางน้ำ สภาพพื้นที่ประกอบด้วยที่ราบ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสีย ดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุด การจัดการพื้นที่ควรก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูป ที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 3. ส่วนของปลายน้ำ สภาพ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดิน และไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำหรือพนังป้องกันน้ำท่วม การขุดบ่อบาดาล

ปรับปรุงที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ความต้องการของชุมชน และเกษตรกรตำบลทุ่งคล้า มีความต้องการที่สอดคล้องกับกิจกรรม/ โครงการทั้งภายใน และภายนอกหน่วยงาน ระหว่างปีงบประมาณ 2567-2570 ได้แก่

1) เส้นทางขนส่งผลผลิตหรือเส้นทางลำเลียงในไร่นา พบว่า

1.1) แผนงาน/ โครงการภายใต้เขตการใช้ที่ดินโดยหน่วยงานกรมพัฒนาที่ดิน ประกอบด้วย เขตทำนา (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2)

1.2) แผนงาน/ โครงการภายนอกหน่วยงาน ประกอบด้วย เขตทำนา (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2)

2) แก้ไขปัญหาระบบระบายน้ำและขุดลอกคูคลอง พบว่า

2.1) แผนงาน/ โครงการภายใต้เขตการใช้ที่ดินโดยหน่วยงานกรมพัฒนาที่ดิน ประกอบด้วย เขตพื้นที่แล้งซ้ำซาก

2.2) แผนงาน/ โครงการภายนอกหน่วยงาน ประกอบด้วย เขตทำนา และ(ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2)

3) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดินดิน พบว่า

3.1) แผนงาน/ โครงการภายใต้เขตการใช้ที่ดินโดยหน่วยงานกรมพัฒนาที่ดิน ประกอบด้วย เขตทำนา และ(ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2)

3.2) แผนงาน/ โครงการภายนอกหน่วยงาน ประกอบด้วย เขตทำนา และศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2)

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 - 2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 927 ไร่	1. ปรับปรุงคุณภาพดิน	120,780
	1.1 จัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร(หินปูนฝุ่น)	118,800
	1.2 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยวดินเค็มภาคใต้	1,980
	2. ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	107,500
	2.1 โกลบอลตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน	100,000
	2.2 สนับสนุนการใช้พืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน (ปอเทือง)	7,500
2. เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 2,185 ไร่	3. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	450,000
	3.1 เส้นทางลำเลียงไนโร่นา	450,000
	4. พัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่	1,542,000
	4.1 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับรูปแบบนาลักษณะที่ 1	1,542,000
2. เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 2,185 ไร่	1. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	480,000
	1.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	480,000
	2. พัฒนาคูณภาพดินในระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	10,000
	2.1 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน	10,000
	3. ปรับปรุงคุณภาพดิน	232,400
	3.1 ส่งเสริมปรับปรุงดินกรด	224,400
3.2 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	8,000	

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 2,013 ไร่	1.ปรับปรุงคุณภาพดิน	226,400
	1.1 ส่งเสริมปรับปรุงดินกรด	224,400
	1.2 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	168,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	168,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. ปรับปรุงคุณภาพดิน	579,580
	2. ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	107,500
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	648,000
	4. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	450,000
	5. พัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่	1,542,000
	6. พัฒนาคุณภาพดินในระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่	10,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	3,337,080

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>เขตเกษตรกรรม</p> <p>1. เขตทำนา (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 927 ไร่</p> <p>2. เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 2,185 ไร่</p> <p>3. เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพการผลิตสูง ประเภท 2) เนื้อที่ 2,013 ไร่</p>	<p>การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต</p> <p>1 โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ดี (ศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี)</p> <p>2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี)</p> <p>3 โครงการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวปัตตานี)</p> <p>4 โครงการส่งเสริมปลูกพืชผัก/พืชไร่ปลอดภัยจากสารพิษ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>1 โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพมะพร้าว และการบริหารจัดการสวน (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>2 โครงการส่งเสริมทำการเกษตรเพิ่มรายได้ในสวนมะพร้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>3 โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>4 โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>5 โครงการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการปรับปรุงคุณภาพมังคุด (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>6 โครงการอบรมการจัดการน้ำในสวนมังคุด มังคุด (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>8 โครงการอบรมมาตรฐานความปลอดภัยการผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร(สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>9 โครงการอบรมการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี)</p> <p>10 โครงการบริหารจัดการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี)</p> <p>1) โครงการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ (สำนักงานปลัดฯ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคล้า)</p> <p>2) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคล้า)</p>

แผนการใช้ที่ดินตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลทุ่งคล้า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567 - 2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570		
เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	1. ปรับปรุงคุณภาพดิน														
	1.1 จัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร(หินปูน ฝุ่น)	ตัน	-	33	33	-	33	99	-	39,600	39,600	-	39,600	118,800	พต.
	1.2 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดิน เปรี้ยวดินเค็มภาคใต้	ไร่	-	33	33	-	33	99	-	495	495	-	495	1,980	พต.
	2. ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร														
	2.1 โลกกลมต่อซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และแร่ธาตุในดิน	ไร่	20	20	20	20	20	100	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พต.
	2.2 สนับสนุนการใช้พืชปุ๋ยสดปรับปรุง บำรุงดิน (ปอเทือง)	ไร่	20	20	20	20	20	100	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	พต.
	3. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ														
	3.1 ทางล่ำเลียงในไร่นา	ไร่	100	-	100	-	100	300	150,000	-	150,000	-	150,000	450,000	พต.
	4. พัฒนาคูณภาพของพื้นที่														
4.1 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1	ไร่	-	100	100	100	100	400	-	385,500	385,500	385,500	385,500	1,542,000	พต.	
เขตปลูก ไม้ผล (ศักยภาพ การผลิตสูง ประเภท 2)	1. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้าง พังทลายของดิน														
	1.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	กล้า	-	100,000	100,000	100,000	100,000	400,000	-	120,000	120,000	120,000	120,000	480,000	พต.
	2. พัฒนาคุณภาพดินในระบบส่งเสริม เกษตรแบบแปลงใหญ่														
2.1 ถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนา ที่ดิน	แปลง	1	1	1	1	1	5	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	พต.	

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

- คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.
- FAO. 1974. **Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.
- _____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.
- NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academics of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington. D.C.
- Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

บทที่ 2

- กรมการปกครอง. 2565. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน**. กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2565. **ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กชช. 2ค ปี 2564**. กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: http://bmnopic64.cdd.go.th/report/kcc?report_type=villagesummary&tumbol_ID%5B%5D=720303&year=2564.
- _____. 2565. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จปฐ. ปี 2565**. กระทรวงมหาดไทย. แหล่งที่มา: http://bmnopic65.cdd.go.th/report/jpt?report_type=summary&tumbol_ID%5B%5D=720303&year=2565.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2561. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี 2565**. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2565. **ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 30 ปี (2536 - 2565)**. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2565. **ข้อมูลการใช้ที่ดิน จังหวัดปัตตานี ปี 2565**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคล้า. 2566. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570)**. อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี.

บทที่ 3

- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. **ข้อมูลทรัพยากรดิน**. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2565. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาลตำบลทุ่งคล้า**. สืบค้นจาก <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php> วันที่ 26 พฤษภาคม 2566.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2541. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 115. ตอนที่ 67 ก, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.ratchakittha.soc.go.th/RKJ/announce/search.jsp>, วันที่ 26 พฤษภาคม 2566.

บทที่ 4

Kristensen P. 2004. **The DPSIR Framework**. National Environmental Research Institute, Denmark, Department of Policy Analysis, European Topic Centre on Water, European Environment Agency.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **แผนบริหารจัดการทรัพยากรดินปัญหาของประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)**.
ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 5

บัณฑิต ต้นสิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ**.
กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

บทที่ 6

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. 2550. **การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2565. **นโยบายและแผนการบริหาร
ทรัพยากรที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2570**. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. (ร่าง) **กรอบแผนพัฒนาภาค
พ.ศ. 2566-2570**. ไฟล์ข้อมูล.

_____. 2565. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**.
ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25
กรกฎาคม 2562**. ไฟล์ข้อมูล.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี. 2561. **ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี
(พ.ศ.2561-2564)**. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 7

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งคล้า. 2566. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570)**. อำเภอสายบุรี
จังหวัดปัตตานี.

สำนักงานเกษตรอำเภอสายบุรี. 2566. **แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลทุ่งคล้า (พ.ศ. 2565)**.
ไฟล์ข้อมูล.

คณะที่ปรึกษา

นายสุชล แก้วเกาะสะบ้า ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12
นายปรีชา แจ้ทองศรี ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี

คณะผู้จัดทำ

นายอิทธิมี หะยีสาและ	สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี
นายพิศุทธิ์ มิกาศ	กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน
นายกิตติศักดิ์ บุญมี	กลุ่มสำรวจและทำแผนที่
นางสาวภาณุพรรณ สระกอบแก้ว	กลุ่มวิเคราะห์ดิน
นายอภิเชษฐ ทองส่ง	กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน
นางสาวสุรีย์พร นวลศรี	กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน
นางสาวอารีณา บินยะโกะ	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

สถานีพัฒนาที่ดินปัตตานี

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์